

Ύλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

Διδαγμένο κείμενο:

- 6η θεματική ενότητα (ενότ. 21)
- Ερμηνευτικά σχόλια της ενότητας από το φάκελο υλικού
- Εισαγωγή: Δ2, Δ3 , Βίος του Πλάτωνα και εισαγωγή Πρωταγόρα

Αδίδακτο κείμενο:

- Γραμματική: Φωνηεντόληκτα Ρήματα, Συνηρημένα Ρήματα α και β τάξης, Αόριστος β, Ουσιαστικά α και γ κλίσης , Επίθετα β κλίσης
- Συντακτικό: αναγνώριση δευτερευουσών προτάσεων, μετατροπή από τον ευθύ λόγο στον πλάγιο, μορφές επιρρηματικών προσδιορισμών

6ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (*)

Πλούταρχου, Περί Ἀλεξάνδρου τύχης καὶ ἀρετῆς, 6 329A-D

Καὶ μὴν ἡ πολὺ θαυμαζομένη πολιτεία τοῦ τὴν Στωικῶν αἵρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίοις ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίοις, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφομένης. Τοῦτο Ζήνων μὲν ἔγραψεν ὥσπερ ὄναρ ἢ εἰδωλον εὐνομίας φιλοσόφου καὶ πολιτείας ἀνατυπωσάμενος, Ἀλέξανδρος δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχεν. Οὐ γάρ, ὥς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος, καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελόμενος τοῖς δ' ὡς ζώοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ κοινὸς ἦκεν θεόθεν ἀρμοστής καὶ διαλλακτὴς τῶν ὅλων νομίζων, οὓς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος καὶ εἰς ταῦτό συνενεγκὼν τὰ πανταχόθεν, ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἥθη καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας, πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας, ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς· τὸ δ' Ἑλληνικὸν καὶ βαρβαρικὸν μὴ χλαμῦδι μηδὲ πέλτῃ μηδ' ἀκινάκῃ μηδὲ κἀνδύι διορίζειν, ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῇ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακίᾳ τεκμαίρεσθαι, κοινὰς δ' ἐσθῆτας ἡγεῖσθαι καὶ τραπέζας καὶ γάμους καὶ διαίτας, δι' αἵματος καὶ τέκνων ἀνακεραννυμένους.

A 1.a. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4)

- 1) Ο Ζήνωνας στην Πολιτεία του προτείνει να διακρίνονται οι άνθρωποι βάσει των διαφορετικών θεσμών τους.
- 2) Σύμφωνα με τον Πλούταρχο ο Μ. Αλέξανδρος έκανε πράξη τις προτροπές του Αριστοτέλη.
- 3) Ο Αλέξανδρος σύμφωνα με τον Πλούταρχο επιτελώντας ένα θεϊκό σχέδιο εμφανίστηκε ως κοινός ρυθμιστής και συμφιλιωτής των λαών
- 4) Ο Αλέξανδρος επαναπροσδιορίζει τις έννοιες Έλληνας και βάρβαρος.

β. «Οὐ γάρ, ὥς Ἀριστοτέλης... τοῖς δ' ὥς ζώοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος.»· Να βρείτε τις δύο (2) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες δηλώνεται έντονα ο ελληνοκεντρισμός του Αριστοτέλη (2 μονάδες).

Β1.α. "Καὶ μὴν ἡ πολὺ θαυματομένη πολιτεία..... Ἀλέξανδρος δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχεν"

Ποια ἦταν τα χαρακτηριστικά της ιδανικῆς πολιτείας του Ζήνωνα στην οποία αναφέρεται ο Πλούταρχος και ποιος ο τελικός της σκοπός (7 μονάδες);

β. Να αναφέρετε αναλυτικά δύο εκφραστικά μέσα με τα οποία ο φιλόσοφος αισθητοποιεί την πρότασή του (3 μονάδες).

Β2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α με τις αντίστοιχες σωστές της στήλης Β. (10 μονάδες):

A	B
1. Σωκράτης	α. δημοκρατικός που αυτομόλησε στους Σπαρτιάτες
2. Μέλητος	β. υπέστη δίκη για ασέβεια απέναντι στους Θεούς
3. Κρίτων	γ. βυρσοδέψης, κατήγορος του Σωκράτη
4. Άνυτος	δ. μπήκε ως εγγυητής στο πρόστιμο που θα κατέβαλε ο Σωκράτης, αν το δικαστήριο το αποφάσιζε
5. Κριτίας	ε. ρήτορας, κατήγορος του Σωκράτη
6. Αλκιβιάδης	στ. αδελφός της Περικτιόνης και θεῖος του Πλάτωνα
7. Λύκων	ζ. καταδικάστηκε για αθεΐα και διαφθορά των νέων
8. Πρωταγόρας	η. εκπρόσωπος του Πυθαγορισμού
9. Χαρμίδης	ι. ποιητής, κατήγορος του Σωκράτη.
10. Αρχύτας ο Ταραντίνος	ια. θεῖος της Περικτιόνης

B3. Να γράψετε μία λέξη του διδαγμένου κειμένου με την οποία έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής (10 μονάδες): **βλήμα, ανδρείκελο, διένεξη, εξιστόρηση, παρεξήγηση, μετουσίωση, σχετικότητα, αποστασία, τόκος, κεραυνός.**

B4. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άρριανός, Άλεξάνδρου Ἀνάβασις, §§ 7.9.1- 7.10.7

Το 324 π.Χ. ο Αλέξανδρος στην πόλη Ώπη της αρχαίας Ασσυρίας ανακοίνωσε στους Μακεδόνες ότι θα μπορούσαν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους όσοι λόγω ηλικίας ή τραυματισμού δεν μπορούσαν πια να πολεμήσουν. Οι Μακεδόνες όμως, που ήταν πολύ δυσαρεστημένοι από την πολιτική του Αλέξανδρου, κυρίως από το ότι είχε συμπεριλάβει αλλόφυλους ιππείς στη φρουρά του και γενικότερα έδινε ανώτερα αξιώματα σε μη Έλληνες, αντέδρασαν έντονα και ζήτησαν να τους απολύσει όλους από τον στρατό. Ο Αλέξανδρος τότε διέταξε να συλληφθούν και εκτελεστούν οι πρωταίτιοι της ανυπακοής αυτής. Στη συνέχεια εκφώνησε προς τους Μακεδόνες έναν λόγο, στο οποίο κάνει έναν απολογισμό του έργου προς τους Μακεδόνες.

«Μακεδόνες, με αυτόν εδώ τον λόγο που σας απευθύνω δεν επιδιώκω να ανακόψω την ορμή σας για επιστροφή στην πατρίδα —μπορείτε να πάτε όπου θέλετε χάρη σε μένα— αλλά να σας κάνω να καταλάβετε πώς εσείς φερθήκατε σε μένα και τί έχετε γίνει τώρα που φεύγετε. [7.9.2] Και θα αρχίσω τον λόγο μου πρώτα από τον πατέρα μου τον Φίλιππο, όπως άλλωστε και ταιριάζει. Αυτές, λοιπόν, είναι οι ευεργεσίες του πατέρα μου σε σας: αν αυτές εξετασθούν μόνες τους, είναι μεγάλες, είναι όμως βέβαια μικρές, αν συγκριθούν με τις δικές μου. Παρέλαβα από τον πατέρα μου λίγα χρυσά και αργυρά κύπελλα και στο δημόσιο ταμείο δεν βρήκα ούτε εξήντα τάλαντα, ενώ τα χρέη που όφειλε ο Φίλιππος έφθαναν τα πεντακόσια περίπου τάλαντα. Ξεκίνησα από τη χώρα μας, που δεν μπορούσε καλά-καλά ούτε εσάς τους ίδιους να διαθρέψει, αφού ο ίδιος δανείσθηκα, εκτός από αυτά που βρήκα, άλλα οχτακόσια τάλαντα και σας άνοιξα αμέσως τα στενά του Ελλησπόντου, αν και κατά την εποχή εκείνη κυριαρχούσαν οι Πέρσες στην θάλασσα.

[7.9.7] Με το ιππικό μου νίκησα τους σατράπες του Δαρείου και προσάρτησα στο κράτος σας ολόκληρη την Ιωνία και ολόκληρη την Αιολίδα, καθώς και τις δύο Φρυγίες και τη Λυδία

και με πολιορκία κυρίευσαν τη Μίλητο. Όλες τις άλλες περιοχές που προσχώρησαν θεληματικά σε μένα, αφού τις κατέλαβα, τις έδωσα σε σας να τις εκμεταλλεύεσθε. Εσείς σατράπες, εσείς στρατηγοί, εσείς ταξίαρχοι. [7.9.9] Ώστε ύστερα από τόσους κόπους τί απομένει σε μένα τον ίδιο εκτός από αυτήν εδώ την πορφύρα και αυτό το στέμμα; Δεν έχω κρατήσει τίποτε για τον εαυτό μου ούτε μπορεί κανένας να αποδείξει ότι έχω δικούς μου θησαυρούς εκτός από αυτά, τα οποία είναι δικά σας πράγματα ή όσα φυλάγονται για σας. Ούτε άλλωστε έχω λόγους να φυλάγω για τον εαυτό μου θησαυρούς, εφόσον τρώγω την ίδια με σας τροφή και κοιμάμαι όπως και σεις, αν και νομίζω ότι δεν τρώγω ούτε τα ίδια φαγητά με όσους από σας ζούνε στη χλιδή. Και ξέρω καλά ότι μένω άγρυπνος για χάρη σας, ώστε να μπορείτε εσείς να κοιμάσθε ήσυχοι. Νικητές σάς οδηγώ μέσα από όλη τη γη και τη θάλασσα και όλους τους ποταμούς και τα βουνά και τις πεδιάδες. [7.10.3] Έχω κάμει τον ίδιο με σας γάμο και τα παιδιά πολλών από σας θα είναι συγγενείς με τα παιδιά μου. Και τώρα όσους από σας δεν είναι αξιόμαχοι σκόπευα να τους στείλω πίσω, ώστε να είσθε αξιοζήλευτοι στους συμπατριώτες μας, επειδή όμως θέλετε να φύγετε όλοι, φύγετε όλοι. Και όταν επιστρέψετε στην πατρίδα, αναγγείλατε ότι τον βασιλιά σας τον Αλέξανδρο που νίκησε τους Πέρσες και τους Μήδους και τους Βακτριανούς και τους Σάκες· [7.10.6] που υπέταξε τους Ουξίους και τους Αραχωσίους και τους Δράγγες· που εισόρμησε στη μεγάλη θάλασσα και από τα δύο στόμια του Ινδού ποταμού και διέσχισε τη Γαδρωσία έρημο, την οποία κανένας μέχρι τώρα δεν πέρασε με στρατό προηγουμένως, και κατέκτησε επιπλέον την Καρμανία και τη χώρα των Ωρειτών κατά το πέρασμά του· που το ναυτικό του είχε περιπλεύσει την ακτή από τη γη της Ινδίας μέχρι την Περσική θάλασσα, μόλις επιστρέψατε στα Σούσα, τον εγκαταλείψατε και φύγατε, παραδίδοντας την προστασία του στους νικημένους βαρβάρους. Αυτά όταν τα αναγγείλετε, θα τα θεωρήσουν, νομίζω, ένδοξα κατορθώματα οι άνθρωποι και ευσεβείς πράξεις οι θεοί. Πηγαίνετε».

Να συγκρίνετε την εικόνα που σχηματίζουμε για το έργο και την προσωπικότητα του Αλέξανδρου με βάση το απόσπασμα από τον Πλούταρχο και το απόσπασμα από τον Αρριανό (10 μονάδες)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ισοκράτης «Περὶ εἰρήνης» §73-76

Στον «Περὶ εἰρήνης» λόγο του ο Ισοκράτης, μετά και την αρνητική για τους Αθηναίους έκβαση του Συμμαχικού πολέμου (357-355 π.Χ.), επιχείρησε να πείσει τους συμπολίτες του να συνάψουν συνθήκη ειρήνης τόσο με τους αποστάτες συμμάχους όσο και με τις υπόλοιπες πόλεις.

Ἐπεὶ μὲν οὖν τῆς τῶν λόγων τραχύτητος καὶ τῶν εἰρημένων καὶ τῶν ῥηθήσεσθαι μελλόντων ταῦτ' ἔχω λέγειν πρὸς ὑμᾶς· ὅθεν δ' ἀπέλιπον, **πάλιν** ποιήσομαι τὴν ἀρχήν. ἔφασκον γὰρ ἐκεῖθεν κάλλιστ' ἂν ὑμᾶς καταμαθεῖν ὥς οὐ συμφέρει λαβεῖν τὴν **κατὰ θάλατταν** ἀρχήν, εἰ σκέψαισθε **τίνα** τρόπον ἢ πόλις διέκειτο πρὶν τὴν δύναμιν ταύτην κτήσασθαι καὶ πῶς ἐπειδὴ κατέσχεν αὐτήν· ἦν γὰρ ταῦτα παρ' ἄλληλα τῇ διανοίᾳ θεωρήσητε, γνώσεσθ' ὅσων κακῶν αἰτία τῇ πόλει γέγονεν. Ἡ μὲν τοίνυν πολιτεία τοσοῦτω βελτίων ἦν καὶ κρείττων ἢ τότε τῆς ὕστερον καταστάσεως, ὅσῳ περ Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Μιλτιάδης **ἄνδρες** ἀμείνους ἦσαν Ὑπερβόλου καὶ Κλεοφῶντος καὶ τῶν νῦν δημηγορούντων· **τὸν δὲ δῆμον** εὐρήσετε τὸν τότε πολιτευόμενον οὐκ ἀργίας οὐδ' ἀπορίας οὐδ' ἐλπίδων κενῶν ὄντα μεστόν, ἀλλὰ νικᾶν μὲν δυνάμενον ἐν ταῖς μάχαις ἅπαντας τοὺς εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλοντας, ἀριστείων δ' ἀξιούμενον ἐν τοῖς **ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος** κινδύνοις, οὕτω δὲ πιστευόμενον ὥστε τὰς πλείστας αὐτῷ τῶν πόλεων ἐκούσας ἐγχειρίσαι σφᾶς αὐτάς.

δημηγοροῦντες = δημαγωγοί

ἀριστείων ἀξιούμενος = ἀξιος βραβείου

ἐγχειρίζω = παραδίδω

Παρατηρήσεις

1. Να γράψετε τη μετάφραση του αποσπάσματος: «ἔφασκον γὰρ ἐκεῖθεν... τῶν νῦν δημηγορούντων»

Μονάδες 20

2. Πώς παρουσιάζει ο ρήτορας τον λαό της Αθήνας την εποχή του Θεμιστοκλή και του Μιλτιάδη;

Μονάδες 10

3α.
Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται:

ὕμᾱς: δοτική πληθυντικού α' προσώπου

θάλατταν: αιτιατική πληθυντικού

τὴν δύναμιν: κλητική ενικού

ἄνδρες: δοτική πληθυντικού

κενῶν: ονομαστική πληθυντικού

3β.

ποιήσομαι: απαρέμφατο ενεστώτα στην ίδια φωνή

λαβεῖν: β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή

ἦν: γ' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα

νικᾶν: γ' πληθυντικό οριστικής παρακειμένου, ενεργητική φωνή

πιστευόμενον: β' ενικό ευκτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

Μονάδες 10

4α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους: πάλιν, κατὰ θάλατταν, τίνα, ἄνδρες, τὸν δῆμον, ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος

Μονάδες 3

4β. «ὅσῳ περ Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Μιλτιάδης **ἄνδρες** ἀμείνους ἦσαν Ὑπερβόλου καὶ Κλεοφῶντος καὶ τῶν νῦν δημηγορούντων» : Να χαρακτηρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση ως προς το είδος και το συντακτικό της ρόλο.

Μονάδες 2

4γ. «ἦν γάρ ταῦτα παρ' ἄλληλα τῇ διανοίᾳ θεωρήσητε, γνώσεσθ' ὅσων κακῶν αἰτία τῇ πόλει γέγονεν»: Να μεταφέρετε την πρόταση στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση Ὁ Ἰσοκράτης ἐνόμισεν

Μονάδες 5

Ευχόμαστε επιτυχία

(*) Το παρόν κριτήριο εξέτασης συντάχθηκε από την ομάδα διδασκόντων του Τομέα Αρχαίων του Φροντιστηρίου **αξία** και αποτελεί πνευματική τους ιδιοκτησία.
Η χρήση τους εκτός Φροντιστηρίου, επιτρέπεται μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς.
Οποιαδήποτε άλλη χρήση ή αναπαραγωγή χωρίς άδεια, μπορεί να επιφέρει τις προβλεπόμενες από το Νόμο κυρώσεις.